

Deniz Turizm Sektöründe Algılanan Cinsiyet Ayrımcılığı ve Cinsiyet Önyargısı: Karamürsel Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

Erdal ARLI*

Özet: Cinsiyet ayrımcılığı ve kalıplaşmış birtakım önyargılar kadınların meslek alanından uzaklaşmasına neden olmakta, erkekleri kadınlardan daha üst konuma getirmekte ve kadınları erkeklerin gerisine itmektedir. Deniz turizm endüstrisi içerisinde de kadınlar; başta marina işletmeciliği, yat kaptanlığı ve dalış turizmi olmak üzere kruvaziyer (gemi seyahati) taşımacılığı gibi alanlarda, mesleğin bir erkek mesleği olduğu, mesleğe uygun olmadıkları ve tekneye uğursuzluk getirdikleri gibi gerekçelerle, ayrımcılığa dayalı söylemlerle ve kalıplaşmış önyargılarla denizden uzaklaştırılmışlardır. Bu araştırmanın amacı, deniz turizm eğitimi almakta olan üniversite öğrencilerinin cinsiyet ayrımcılığı ve cinsiyete yönelik önyargılar konusundaki algılamalarının ne olduğunu tespit etmektir. Bu amaçları gerçekleştirmek üzere nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Araştırma deniz turizm eğitimi gören bayan ve erkek öğrencilere uygulanmıştır. Araştırmada, bayan ve erkek öğrencilerin, kadına yönelik mesleki cinsiyet ayrımcılığı ve önyargılara yönelik algılamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiş ve bayan öğrencilerin bu alanda kadınlara uygulanan cinsiyet ayrımcılığının farkında oldukları anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: cinsiyet ayrımcılığı, cinsiyet önyargısı, deniz turizm eğitimi, öğrenci

Gender Segregation and Gender Bias Perceived in Marine Tourism: A Research on the Students of Karamürsel Vocational Higher School

Abstract: Gender segregation and some inflexible biases cause the women to be kept away from professional area, bring the men to a higher position than women and push the women behind the men. Women have been kept away from sea by the discourses based an segregation and by inflexible biases in the areas like marina operation, yacht master, diving tourism and cruise tourism by the reasons like

* Yrd.Doç.Dr.Kocaeli Üniversitesi, Karamürsel Meslek Yüksekokulu

that this is a profession for men, women are not suitable for this profession and they bring bad luck to the vessel. Objective of this research is to determine what the conceptions of university students taking marine tourism education are on gender segregation and gender bias. In order to execute these objectives, qualitative and quantitative research methods have been used together. Research has been applied to male and female students taking marine tourism education. It was determined that there has been a statistically meaningful difference between the perceptions of male and female students towards gender segregation and biases for women and it was understood that female students are aware of the gender segregation applied to women on this area.

Key Words: gender segregation, gender bias, marine tourism education, student

Giriş

Kadınlar şu anki işgücü piyasasındaki konumlarını elde etmek için çok uzun yıllar mücadeleler vermek zorunda kalmışlardır. Buna rağmen, gelişmiş olan ülkelerde dahil olmak üzere dünyanın hemen her bölgesinde kadınların iş hayatında birçok sorunla karşılaştıkları bilinmektedir. Bu sorunların temelinde de cinsiyete dayalı ayrımcılık ve önyargılar yatmaktadır. Elkins ve arkadaşlarına göre günümüzde hala iş yerlerinde kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığı yapılmaktadır (Elkins ve diğerleri, 2001:1-15). Pek çok feminist yazara göre de, iş yaşamında cinsiyet ayrımcılığı ve kalıplaşmış önyargılar erkekleri kadınlardan daha üst bir konuma getirmekte, kadınları geri bırakmakta ve hatta kadına atfedilen işleri erkeklerin hizmetine sunmaktadır (Hançerlioğlu, 2000:418). *Sosyobiyologlara göre tarihte erkekler avcı ve yiyecek sağlayan, kadınlar çocuklara bakan ve ev işleriyle ilgilenen olmuştur* (Ritzer ve diğerleri, 1997:333). Bu tür bir ayrımcılık ve önyargı deniz turizm sektöründe de oldukça yaygındır. *Deniz turizm sektörüne bakıldığında özellikle dalış turizmi, yat kaptanlığı ve kruvaziyer gemi taşımacılığı alanlarında çalışan kadın sayısının erkeklere oranla yok denecek kadar az olduğu görülmektedir* (Aktuğ, 2009). Geçmişten günümüze, kadınlar; teknelere uğursuzluk getirdikleri ve *mesleğin* bir erkek mesleği olduğuna ilişkin gerekçelerle denizden ve denizcilikten uzaklaştırılmışlardır. Bu ve bu tür yargıların temeli cinsiyet ayrımcılığına dayanmaktadır. Zira biyolojik ve sosyal bir varlık olarak kadın, insan topluluğunun ayrılmaz bir parçasıdır. Kadın ve erkek bir takım fiziksel fonksiyonları bakımından farklılıklar arz etse de, zihin ve öğrenme kapasiteleri bakımından birbirlerinden farklı değildir. Bir başka ifadeyle kadın ve erkek de öğrenme ve zihni kullanma potansiyeli bakımından aralarında hiçbir surette bir farklılık söz konusu değildir (Saran, 1972:2-26). Öğrenme ve çalışma gücü ise; erkekte ve kadında farklı değildir. Kadın, insan türünün diğer yarısıdır (Türkkahraman ve Şahin, 2010: 75-88). Ancak çok uzun yıllar toplumlar kadının

rolünü geleneksel anlayışa bağlı olarak tanımlamış, erkek ve kadının statüsünü bu yolla biçimlendirmiştir. Tarım ve hayvancılık döneminde kadınların işi, tarlada birtakım işleri yapan, inek sağan, gıda ve yakacak malzemeleri toplayan şeklinde şekillendirilmiştir. Bu işlerin yanı sıra, sanayi ve teknoloji devrimlerine kadar çoğunlukla ev işleri, çocuk bakımı gibi geleneksel işlerle de bağdaştırılan kadının rolü sanayi ve teknoloji alanındaki gelişmelerle birlikte farklılıklar göstermiştir. Eğitimli kadın sayısındaki artış işgücü piyasasında erkeklerle eşit kuldarda rekabetin kapısını açmıştır. Ancak, kadınların iş yaşamında nitelikli ve erkeklerle rekabet gücüne sahip olmaları bazı işletmeler tarafından risk faktörü olarak değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmenin temelinde ise kadının salt anlamda birincil görev olarak kendini işine veremeyeceği ve kadınların erkeklere göre işten ayrılması için sebeplerin çok fazla çeşitlendiği düşüncesi bulunmaktadır (Türkkahraman ve Şahin, 2010:75-88). Buna karşın Wood (2000:99-105) tarafından yapılan bir araştırmada kadınların erkeklere nazaran işletmelerine bağlılık ve işletmelerinin geliştirilmesi açısından daha iyi bir yönetici profiline sahip oldukları belirlenmiştir.

Kadınlar dünya nüfusunun yarısını oluşturmalarına rağmen aynı oranda iş yaşamında temsil edilmemektedirler. İnsan kaynaklarının etkin olarak kullanımı açısından potansiyel bir iş gücü durumunda olan kadın nüfusun sahip olduğu bilgi, yetenek ve deneyimlerinden yeteri kadar yararlanmamak bir kayıp olarak görülmektedir. Bu bağlamda kadınların iş hayatındaki temsil düzeyinin yükseltilmesi ve iş hayatında gösterecekleri başarılar ekonomik ve sosyal gelişim açısından önem arz etmektedir (Bayrak ve Yücel, 2000:125-142).

Algılanan Cinsiyet Ayrımcılığı ve Cinsiyet Önyargısı

Toplumlar erkeğin ve kadının nasıl davranmasını ve hangi rolleri üstlenmesini dahası hangi kişisel özelliklere sahip olmasını belirleyen biçimsel ve biçimsel olmayan kurallar koymaktadırlar. Konulan bu kurallar kadınların belirli kalıplar içinde algılamasına ve belirli önyargılar çerçevesinde değerlendirilmelerine neden olmaktadır (Barutçugil, 2002). Bu da kadınları iş yaşamında cinsiyete dayalı bir ayrımcılıkla yüzyüze bırakmaktadır.

Algılanan cinsiyet ayrımcılığı ve algılanan cinsiyet önyargısı birbiri ile ilişkili kavramlardır. Aralarındaki temel fark grup- birey ayrımları ile ilgilidir (Onay, 2009: 1101-1125). Gutek ve diğerlerine göre cinsiyet ayrımcılığı, çalışanın yeterliliği veya iş performansından ziyade, çalışanın cinsiyetine bakılarak yapılmaktadır (Gutek ve diğerleri, 1996:791-814). İş yaşamında kadınlara karşı uygulanan cinsiyet önyargıları ve ayrımcılık sistematik olarak erkeklerden ziyade kadınlar tarafından daha çok algılanmaktadır (Kobrynovicz ve Branscombe, 1997:348; Ngo ve diğerleri, 2002:135; Foley vd. 2004'den aktaran Onay 2009: 1101-1125). Bu durum da kadınların ruhen daha fazla yıpranmalarına neden olmaktadır. Bu da artan depresyon, düşük güç ve özgüven, işe dayalı çatışmalar, düşük prestij algılaması

şeklinde kadınlarda kendini göstermektedir (Foster, 2000:93-96). Kadın ve erkek arasındaki en belirleyici farklılık; kadınların cinsiyet ayrımcılığını kişiselden ziyade, ait olduğu gruba yönelik olarak algılamasıdır. Algılanan cinsiyet ayrımcılığı, kişinin kendi iş hayatındaki deneyimleriyle ilişkiliyken, kadınlara karşı algılanan cinsiyet önyargısı tamamen kadınların ve erkeklerin kişisel kararlarında ve çalışma şartlarında karşılaştıkları durumlar nedeniyle ortaya çıkmaktadır (Onay, 2009:1101-1125; Elkins ve diğerleri, 2001:1-15). Ayrıca, kadınlara yönelik olarak gerçekleşen cinsiyet ayrımcılığı işyerinde bulunan kadın ve erkeklere yönelik olarak ortaya çıkan kişisel kararların sonucu ve çalışma şartlarının genel değerlendirmesi şeklinde meydana gelir (Major ve diğerleri, 2002: 220-231). Denizcilik, turizm, hukuk, havacılık, maden işçiliği gibi bazı mesleklerde kadına karşı önyargı mesleğin kendi yapısından kaynaklanabilmektedir. Hong Kong'daki hukuk fakültelerinde yapılan bir araştırmada eğitim gören öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun kadın olmasına karşın, hukuk bürolarının sadece %17'sinde bayan avukat ortanın olduğu belirlenmiştir (Foley vd. 2004'den aktaran Onay 2009: 1101-1125).

Kadın çalışanların ağırlıklı olarak toplandıkları alanlar, her ne kadar cinsiyet temelli ayrımcılığı işaret etse de, turizm endüstrisinin, kadınlar için önemli bir istihdam alanı olduğu söylenebilir (Cukier ve diğerleri, 1996:248-271). Turizmin insan kaynaklarına dayalı emek yoğun bir sektör olmasının, yarı- zamanlı, düşük ücretli ve genellikle daha az yetenek isteyen meslekleri gerektirmesi ve bu alanlarda daha çok kadınların çalışması, turizm endüstrisinde çalışacak olan kadınların niteliklerini sınırlandırmaktadır (Fiona, 1997: 525-534). Kadınların, konaklama işletmelerinde, ağırlıklı olarak istihdam edildikleri departmanlar arasında; ön-büro ve kat hizmetleri gelmektedir (Woods ve Vienhland, 2000: 99-105). Yat limanı işletmelerinde de kadınlar daha çok önbüro ve muhasebe bölümlerinde istihdam edilirken, liman hizmetleri bölümünde istihdam edilen kadın sayısı yok denecek kadar azdır. Çalışan kadın sayısı ise toplam sayının %10-%15'ini oluşturmaktadır (Antalya Çelebi Marina Müdürü Sayın Füsun Aldırmazoğlu ile yapılan görüşme Temmuz 2012). Konaklama işletmelerinde yöneticilerin departmanlara göre dağılımı ile ilgili yapılan araştırma sonuçlarına göre, otellerde genel müdürlerin genellikle erkekler olduğu saptanmıştır. Kadınların ise daha çok kat hizmetleri ve ön-büroda yönetsel görevler üstlendikleri görülmüştür (Ng ve Pine, 2003: 85-102). Türkiye'deki mevcut yat limanı işletmelerine bakıldığında 42 yat limanı işletmesinden (Deniz Ticaret Odası Sektör Raporu 2011), yalnızca beş tanesinin yöneticisi kadındır (Antalya Çelebi Marina Müdürü Sayın Füsun Aldırmazoğlu ile yapılan görüşme Temmuz 2011). Bu tür durumlar güç bakımından erkeklerin hala baskın olduğu sonucuyla açıklanabilir (Miller ve Meloy, 2000; Lee, 2003).

Türkiye'de turizm öğrencileri üzerine yapılan bir araştırmada erkek öğrencilerin, cinsiyet ayrımını kendileriyle çok az ilgiliymiş gibi algıladıkları, çalışma hayatında cinsiyete dayalı engellerle karşılaşmayacaklarını, kız öğrencilerin ise erkeklere nazaran cinsiyete dayalı engellerle karşılaşabileceklerini düşündükleri ve her iki grubun da çalışma hayatında cinsiyet ayrımıyla karşılaşmaları durumunda

mesleki kariyerlerinin bu durumdan olumsuz yönde etkileneceğini ifade ettikleri belirlenmiştir (Unur ve Ulsan, 2010). Turizm öğrencileri üzerine yapılan başka bir araştırmada da öğrenciler terfi ve atamalarda ayrımcılık yapıldığını belirtmişlerdir. Kız öğrenciler erkek öğrencilere oranla daha yüksek seviyede terfi ve atamalarda kadınlara ayrımcılık yapıldığını ifade etmişlerdir (Tümen ve diğerleri, 2011: 3-4).

Deniz Turizmi Ve Türkiye’de Deniz Turizm Önlisans Eğitimi

Denizde deniz araçları ile yapılan, turizm amaçlı meslek faaliyetleri ile onu doğrudan destekleyen diğer meslek faaliyetleri deniz turizmi olarak tanımlanmaktadır (Deniz Ticaret Odası Sektör Odası Raporu 2010). Deniz Turizm Yönetmeliği’ne göre; Türk veya yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerce, birlikte veya ayrı ayrı gerçekleştirilen deniz turizmi tesisleri ve deniz turizmi araçlarını işleten ticari işletmeler deniz turizm işletmeleri olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca Yönetmelikte; deniz turizmi hizmetinde gezi, spor, eğlence amaçlı, denize elverişlilik belgesine sahip, gerçek ve tüzel kişilere ait özel ve ticari yatlar, kruvaziyer gemileri, günübirlik gezi tekneleri, yüzer otel, yüzer lokanta, su üstünde veya su altında hareket etme kabiliyetine sahip araçlar deniz turizm araçları ve turizm yatırımı kapsamında bulunan veya turizm işletmesi faaliyetinin yapıldığı, münhasıran deniz turizmi araçlarına güvenli bağlama, karaya çekme, bakım, onarım hizmetleri, bu araçlarla gelen yolculara yeme, içme, dinlenme, eğlence, konaklama gibi hizmetlerden birkaçını veya tamamını sunan kruvaziyer gemi limanı, yat limanı, çekek yeri, rıhtım ve iskele gibi tesisler de deniz turizm tesisleri olarak tanımlanmaktadır.

Üç tarafı denizlerle çevrili olan Türkiye’de deniz turizmi, talebin en yüksek olduğu turizm dallarından biri olup deniz turizmi gelirleri, toplam turizm gelirlerinin %25’ini oluşturmaktadır (Deniz Ticaret Odası Sektör Raporu 2010).

Deniz turizmi özetle aşağıdaki bileşenlerden oluşmaktadır (Deniz Ticaret Odası Sektör Raporu 2010);

a-Yat Turizmi ve İşletmeciliği

-Mavi Yolculuk İşletmeleri

-Mürettebatsız Tekne İşletmeleri

-Günübirlik Gezi Tekneleri İşletmeleri

b-Yüzer Tesis İşletmeciliği (Restaurant v.b. deniz turizmi araçları)

c-Marina İşletmeciliği

d-Kruvaziyer Turizm İşletmeciliği

e-Su Sporları ve Dalış Turizmi İşletmeciliği

f-Sualtı Arkeolojisi Turizmi (Sualtı Kültür Turizmi)

Tablo1.Önlisans Düzeyinde Türkiye’de Deniz Turizm Eğitimi

Üniversite	Bölüm/Program	Deniz Turizmi İle ilgili Verilen Dersler
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Alaçam Meslek Yüksekokulu	Yat İşletme ve Yönetimi	Yat ve Marina İşletmeciliği, Yat Kamara Hizmetleri, Deniz Turizmi
Yalova Üniversitesi Meslek Yüksekokulu	Yat İşletme ve Yönetimi	Yat ve Marina İşletmeciliği, Yat Kamara Hizmetleri, Deniz Turizmi
Bartın Üniversitesi Bartın Meslek Yüksekokulu	Yat İşletme ve Yönetimi	Yat ve Marina İşletmeciliği, Yat Kamara Hizmetleri, Deniz Turizmi
Kocaeli Üniversitesi Karamürsel Meslek Yüksekokulu	Deniz ve Liman İşletmeciliği	Deniz Turizmi, Yat ve Marina İşletmeciliği, Yat ve Kamara Hizmetleri.
Yaşar Üniversitesi Meslek Yüksekokulu	Deniz ve Liman İşletmeciliği	Yat ve Marina İşletmeciliği
İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu	Turizm ve Otel İşletmeciliği	Yatçılık ve Marina İşletmeciliği
Nevşehir Üniversitesi Sebahat ve Erol Toksöz Meslek Yüksekokulu	Turizm ve Seyahat Hizmetleri	Yatçılık ve Marina İşletmeciliği
Muğla Meslek Yüksekokulu Programı	Turizm ve Seyahat Hizmetleri	Yatçılık ve Marina İşletmeciliği
Adnan Menderes Üniversitesi Didim Meslek Yüksekokulu	Turizm ve Seyahat Hizmetleri	Yatçılık ve Marina İşletmeciliği

Tablo 1 incelenecek olursa, önlisans düzeyinde deniz turizmine yönelik olarak Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yalova Üniversitesi ve Bartın Üniversitesi’ne bağlı meslek yüksekokullarının Yat İşletme Yönetimi programları ile Kocaeli Üniversitesi’ne bağlı Karamürsel Meslek Yüksekokulu Deniz ve Liman İşletmeciliği programında deniz turizmi, yat ve marina işletmeciliği ile yat ve kamara hizmetleri derslerinin verildiği, turizm ve seyahat işletmeciliği alanında eğitim veren meslek yüksekokullarında ise yatçılık ve marina işletmeciliği dersinin bulunduğu görülmektedir.

Araştırmanın Amacı, Yararı ve Kısıtları

Bu araştırmanın amacı, deniz turizm eğitimi alan ve deniz turizm sektöründe çalışmayı düşünen üniversite öğrencilerinin mesleki cinsiyet ayrımcılığı ve cinsiyete yönelik önyargılar konusundaki algılamalarının ne olduğunu, algılamaların cinsiyete,

yaşa, aile gelir düzeyine ve ikamet edilen bölgelere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemenin yanı sıra, cinsiyet önyargısı ile cinsiyet ayrımcılığı arasında istatistikî açıdan anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymaktır.

Araştırmanın, deniz turizm sektöründe çalışmayı düşünen başta kız öğrenciler olmak üzere anketi cevaplayan öğrencilerin, mesleki ayrımcılık ve önyargıya ilişkin algılarını ortaya koymanın yanı sıra, cinsiyet önyargısı ile cinsiyet ayrımcılığı arasındaki ilişkiyi açıklaması açısından da literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma Kocaeli Üniversitesi Karamürsel Meslek Yüksekokulu Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı'nda eğitim gören önlisans öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırma sonuçları örneklem grubunu yansıtmakta olup, genelleştirilmemelidir.

Yöntem

Araştırmanın yöntemi, araştırmanın amaçlarını gerçekleştirmek üzere nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birleşmesinden meydana gelen karma araştırma yaklaşımı ile yapılmıştır (Burns ve Bush 2005:210). Araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Nitel araştırmalar sonucunda elde edilen veriler keşifsel ve tanımlayıcı özellikte olup araştırma probleminin tanımlanması, hipotez ve anket sorularının oluşturulmasında kullanılmıştır (Shao,1999:160).

Araştırmada nitel veri toplama araçlarından odak grup görüşmesi yönteminden faydalanılmıştır. Odak grup üyeleri dört kız ve dört erkek olmak üzere sekiz öğrenci ve bir yardımcıdan oluşturulmuş ve üyelerin öğrenci işlerinden alınan bilgiler doğrultusunda farklı bölge ve aile gelir durumundan olmalarına özen gösterilmiş, maksimum çeşitlilik örnekleme yapılmıştır. Yapılan odak grup görüşmesi yaklaşık 90 dakika sürmüştür. Öğrencilerin U şeklinde oturmaları sağlanmış ve masalara birer kalem ve kâğıt konulmuştur. Giriş kısmında araştırmanın amacı açıklanmış, katılımcıların kısaca kendilerini tanıtmalarıyla görüşmelere başlanmıştır. Soru ve yanıtı dayalı olarak yapılan görüşmede, katılımcılara deniz turizmi sektöründe kadınlara yönelik kalıplaşmış yargılar, meslekte kadınların durumu ve cinsiyete dayalı ayrımcılık konuları hakkındaki düşünceleri sorulmuş ve tartışmaya açılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 151-156).

Yapılan odak grup görüşmesi ile istenilen amaca ulaşılmış ve araştırmanın problemi, hipotezler ile anketin oluşturulmasına destek oluşturacak veriler elde edilmiştir.

Araştırma anketi üç bölümden oluşmakta olup, birinci bölüm cevaplayıcıların demografik özelliklerine ilişkin soruları kapsamaktadır. İkinci bölümü deniz turizm işletmeciliğinde kadınlara yönelik cinsiyet önyargısını belirlemeye yönelik ifadeleri içermektedir. Bu bölümdeki ifadeler; Gutek ve diğerleri (1996), Onay (2009) ile Seçer (2009)'un yapmış olduğu çalışmalarından esinlenerek ve odak grup görüşmelerinden elde edilen veriler doğrultusunda hazırlanmıştır. Bu bölüm dört ifadeden oluşmakta olup, cevaplayıcılardan verilen

ifadelere katılma derecelerini beşli Likert Ölçeği'ne (1:Kesinlikle Katılmıyorum, 5:Kesinlikle Katılıyorum) göre belirtmeleri istenmiştir. Anketin üçüncü bölümünde ise algılanan cinsiyet ayrımcılığına ilişkin üç ifade kullanılmıştır. Bu bölümdeki ifadeler de Sanchez ve Brock (1996) ile Onay'ın (2009) yapmış olduğu çalışmalarından esinlenerek ve odak grup görüşmelerinden elde edilen veriler doğrultusunda hazırlanmıştır. Bu bölümde de cevaplayıcılardan verilen ifadelere katılma derecelerini beşli Likert Ölçeği'ne (1:Kesinlikle Katılmıyorum, 5:Kesinlikle Katılıyorum) göre belirtmeleri istenmiştir.

Araştırma Kocaeli Üniversitesi Karamürsel Meslek Yüksekokulu Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı'nda eğitim görmekte olan ve bir deniz turizm işletmesinde stajını yapmış son sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırmanın Kocaeli Üniversitesi Karamürsel Meslek Yüksekokulu Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı üzerine yapılmış olmasının temel nedeni ağırlıklı olarak uygulanan müfredat içeriğinden birinin de deniz turizmi olmasıdır. Ayrıca, Türkiye'deki deniz turizm eğitimine ilişkin olarak araştırmanın literatür kısmında verilen Tablo 1 ve Tablo 2 incelendiğinde gerek önlisans gerekse lisans düzeyinde deniz turizmine yönelik en fazla derse sahip okullardan birinin Kocaeli Üniversitesi Karamürsel Meslek Yüksekokulu Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı olduğu görülmektedir. İlgili programın ders planı incelendiğinde; genel turizm, deniz turizmine yönelik olarak kruvaziyer turizmi, dalış turizmi, yat turizmi, sualtı arkeolojisi, yat ve kamara hizmetleri, yat ve marina işletmeciliği içeriğine ilave olarak deniz ve çevre korumaya yönelik dersler ile kruvaziyer gemileri ile yatlarda çalışmak için Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO-International Maritime Organization) tarafından zorunlu tutulan ve Türkiye'nin de taraf olduğu STCW'nin (International Convention on Standards Training Certification and Watch keeping For Seafarers-Gemiadamlarının Eğitimi, Sertifikalandırılması ve Vardiya Tutulmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme) öngördüğü (Gemiadamları Yönetmeliği; Gemiadamları Eğitim Sınav Yönergesi) denizde güvenlik derslerinin verildiği görülmektedir (<http://karamursel.kocaeli.edu.tr>). Ayrıca, bu programdan mezun olan öğrenciler mezuniyetlerini müteakip 'yat kaptanlığı' ehliyeti olarak yat turizmi ve STCW belgelerini alarak kruvaziyer turizmi sektöründe çalışabilmektedirler. Araştırmanın staj yapmış son sınıf öğrencileri üzerine yapılmış olmasının temel nedeni sektöre yönelik bilgi, birikim ve tecrübelerinin diğer sınıflara kıyasla daha fazla olacağının düşünülmüş olmasıdır.

Araştırma Probleminin Tanımı

Bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1-Deniz turizmi eğitimi alan kız ve erkek öğrenciler mesleki cinsiyet ayrımcılığı ve mesleki cinsiyet önyargısını nasıl algılamaktadırlar?

2- Cinsiyet ayrımcılığına dayalı algılamalar cinsiyet, yaş, aile geliri ve ikamet edilen bölge gibi sosyo-demografik özelliklere göre farklılık göstermekte midir?

3-Algılanan cinsiyet ayrımcılığı ile algılanan cinsiyet önyargısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve doğru orantılı bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Değişkenleri

Bu araştırmada kullanılan değişkenler şunlardır:

- Anketi Cevaplayan Kişilerin Demografik Özellikleri İle İlgili Değişkenler
- Cevaplayıcıların Cinsiyeti (İkili Nominal Ölçek)
- Cevaplayıcıların Yaşı (İkili Nominal Ölçek).
- Cevaplayıcının İkamet Ettikleri Bölge (Yedili Nominal Ölçek)
- Aile Geliri (Yedili Nominal Ölçek)
- Algılanan Cinsiyet Önyargısına Yönelik Değişkenler
- Algılanan Cinsiyet Ayrımcılığına Yönelik Değişkenler

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amaçlarını test etmek üzere oluşturulan hipotezler:

H₁:Algılanan cinsiyet önyargısı anketi cevaplayan öğrencilerin cinsiyetine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₂:Algılanan cinsiyet ayrımcılığı anketi cevaplayan öğrencilerin cinsiyetine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₃:Algılanan cinsiyet önyargısı anketi cevaplayan öğrencilerin yaş düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₄:Algılanan cinsiyet ayrımcılığı anketi cevaplayan öğrencilerin yaş düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₅:Algılanan cinsiyet önyargısı anketi cevaplayan öğrencilerin aile gelir düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₆:Algılanan cinsiyet ayrımcılığı anketi cevaplayan öğrencilerin aile gelir düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₇:Algılanan cinsiyet önyargısı anketi cevaplayan öğrencilerin ikamet ettikleri bölgeye göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₈:Algılanan cinsiyet ayrımcılığı anketi cevaplayan öğrencilerin ikamet ettikleri bölgeye göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₉:Algılanan cinsiyet ayrımcılığı ile algılanan cinsiyet önyargısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki vardır.

Ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel yapılarının gelişimiyle doğrudan ilişkili olan cinsiyete dayalı ayrımcılık konusu aynı zamanda ülkenin yetersiz ekonomik ve sosyo-kültürel yapısından kaynaklanan sorunlarının da bir yansımasıdır (Parlaktuna 2010). Bu amaçla yukarıda belirtilen hipotezlerden H₅,H₆, H₇ ve H₈ hipotezleri, ölçülmek istenen değişkenlerin aile gelir düzeyi ve ikamet edilen bölgelere göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak kurulmuştur. Bu hipotezlerin kurulmasının temel amacı mesleki cinsiyet ayrımcılığı ve önyargısı üzerinde gelir düzeyi ve ikamet edilen bölgenin etkisinin bulunup bulunmadığının belirlenmesidir.

Veri ve Bilgi Toplama Yöntem Ve Aracı

Araştırmada odak grup görüşmesinin ardından nicel veri toplam aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formundaki sorular odak grup görüşmesinden elde edilen veriler, bu alanda yapılmış çalışmalar incelenerek hazırlanmıştır. İlk olarak yedi kişilik bir öğrenci grubuna ön-test uygulanmış, anlaşılması zor değişkenler belirlenerek düzeltilmiştir.

Örnekleme Süreci

Araştırmanın ana kütlesini Kocaeli Üniversitesi Karamürsel Meslek Yüksekokulu Deniz ve Liman İşletmeciliği Programı'nda 2010-2011 (68 erkek, 26 kız) eğitim-öğretim dönemi ile 2011-2012 (65 erkek, 25 kız) eğitim-öğretim döneminde kayıtlı son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır (Karamürsel Meslek Yüksekokulu Öğrenci İşleri). Bu öğrencilerden deniz turizm alanında stajını yapmış 45 erkek ve 24 kız öğrenciye anket uygulanmış, zaman ve maliyet kısıtları, iş ve ders yoğunluğunun yanı sıra cevaplayıcılara ulaşma güçlüğü sebebiyle tesadüfi olmayan örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Anket uygulaması yüz yüze gerçekleştirilmiş, cevaplayıcılar kolayda örnekleme yoluyla seçilmiştir. Araştırma verileri örneklem grubunu yansıtmakta olup genelleştirilmemelidir.

Bulgular

Cevaplayıcıların Demografik Özellikleri

Anket uygulanan 69 öğrencinin 24'ü (%34,8) kız, 45'i (%65,2) erkektir. 40 (%58) öğrencinin yaşı 18-21, 29 (%42) öğrencinin 21-23 arasındadır. Aile gelir düzeyine bakıldığında; 11(%16,1) öğrencinin aile gelir düzeyi 0-700 TL arasında, 19 (%27,5) öğrencinin 701-1000 TL arasında, 18 (%26,1) öğrencinin 1001-1500 TL arasında, dokuz (%13) öğrencinin 1501-2000 TL arasında, beş (%7,2) öğrencinin 2001-2500 TL arasında, üç (%4,3) öğrencinin 2501-3000 TL ve dört (%5,8) öğrencinin 3001 ve üstü TL'dir.

Cevaplayıcıların Algılanan Cinsiyet Önyargısı ve Ayrımcılığına İlişkin Düşüncelerinin Cinsiyet ve Yaş Değişkenleri Açısından İncelenmesi

Anketi cevaplayan kız ve erkek öğrencilerin deniz turizm sektöründe algılanan cinsiyet önyargısı ve algılanan cinsiyet ayrımcılığına yönelik düşüncelerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemenin yanı sıra, verilerin normal dağılım göstermemesi üzerine Mann-Whitney U testine başvurulmuştur. Bu bağlamda, aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 3. Algılanan Cinsiyet Önyargısının Cinsiyete Göre Farklılığının İncelenmesi

İfadeler	Cinsiyet	Öğrenci Sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Mann-Whitney U Test Sonuçları		
					Mean Rank	Sum of Ranks	Anlamlılık (2-yönlü)
Deniz Turizm Sektörü Erkek Mesleği Olarak algılanıyor.	Kız	24	4,208	,50898	36,88	885	0,522
	Erkek	45	4,022	,86573	34,00	1530	
Deniz Turizm Sektöründe Kadına Önyargılı Yaklaşıyor.	Kız	24	4,166	,63702	43,46	1043	0,004
	Erkek	45	3,577	,91674	30,49	1372	
Deniz Turizm Sektöründe Erkekler Kadınlardan Daha Çabuk Yükseliyor	Kız	24	4,333	,76139	42,17	1012	0,022
	Erkek	45	3,777	,97442	31,18	1403	
Deniz turizm sektöründe işe alımda erkekler daha çok tercih ediliyor.	Kız	24	4,375	,71094	46,35	1112,5	0,000
	Erkek	45	3,600	,86340	28,94	1302,5	

Croanbach Alpha:0,745.

Tablo 3 incelenecek olursa, hem kız öğrencilerin hem de erkek öğrencilerin deniz turizm mesleğinin bir erkek mesleği olduğu düşüncesine katıldıkları görülmektedir. Ancak kız öğrenciler erkeklere oranla bu sektörde kadına önyargılı yaklaşıldığı düşüncesine daha yüksek oranda katılmaktadır. Ayrıca, üçüncü ve dördüncü ifadeler verilen cevap ortalamalarına bakıldığında, kız öğrencilerin bu sektörde erkeklerin kadınlardan daha çabuk yükseldiklerine ve işe alımlarda erkeklerin daha çok tercih edildiğine ilişkin ifadeler de erkeklere nazaran çok yüksek oranda katıldıkları görülmektedir.

Mann Whitney U testi sonucuna göre, cevaplayıcıların cinsiyet önyargısına yönelik algılamaları ikinci, üçüncü ve dördüncü ifadeler açısından istatistiki olarak %95 güven aralığında anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu durumda H_1 hipotezi kabul edilir.

Tablo 4. Algılanan Cinsiyet Ayrımcılığının Cinsiyete Göre Farklılığının İncelenmesi

İfadeler	Cinsiyet	Öğrenci Sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Mann-Whitney U Test Sonuçları		
					Mean Rank	Sum of Ranks	Anlamlılık (2-yönlü)
Deniz turizm sektöründe cinsiyetimden dolayı sınırlamalarla karşılaşacağımı düşünüyorum.	Kız	24	3,708	,80645	47,85	1148,5	0,000
	Erkek	45	2,600	1,0313	28,14	1266,5	
Deniz turizm sektöründe kariyer yapmada cinsiyetimin olumsuz etkisinin olacağını düşünüyorum.	Kız	24	3,916	,92861	50,31	1207,5	0,000
	Erkek	45	2,488	,94441	26,83	1207,5	
Deniz turizm sektöründe pek çok kişinin cinsiyetle ilgili kalıplaşmış fikirlerinin olduğunu düşünüyorum.	Kız	24	3,666	1,0072	43,85	1052,5	0,006
	Erkek	45	2,844	1,1668	30,28	1362,5	

Croanbach Alpha:0,796

Tablo 4'den, kız öğrencilerin erkeklere oranla bu sektörde cinsiyetlerinden dolayı birtakım sınırlamalarla karşılaşacakları konusunda daha fazla kaygı duydukları, erkeklerin ise böyle bir kaygı taşımadığı anlaşılmaktadır. Yine Tablo 4'e göre kız öğrenciler, kariyer yapmada cinsiyetlerinin olumsuz bir etki oluşturacağını, sektörde cinsiyetleri ile ilgili birtakım kalıplaşmış fikirlerin olduğunu düşünürken, erkek öğrencilerin böyle bir düşünce içerisinde olmadıkları görülmektedir.

Mann Whitney U testi sonucuna göre, cevaplayıcıların cinsiyet önyargısına yönelik algılamaları üç ifade açısından da istatistiki olarak %95 güven aralığında anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu durumda H_2 hipotezi kabul edilir.

Tablo 5. Algılanan Cinsiyet Önyargısı ve Cinsiyet Ayrımcılığının Yaş Değişkeni Açısından Farklılığının İncelenmesi

	Yaş	Frekans	Mann-Whitney U Test Sonuçları		
			MeanRank	Sum of Ranks	Anlamlılık (2-yönlü)
Algılanan Cinsiyet Önyargısı	18-20	40	35,25	1410,00	0,902
	21-23	29	34,66	1005,00	
Algılanan Cinsiyet Ayrımcılığı	18-20	40	36,80	1472,00	0,378
	21-23	29	32,52	943,00	

Tablo 5 incelenecek olursa, algılanan cinsiyet önyargısı ve cinsiyet ayrımcılığının yaş değişkeni açısından istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bu durumda H_3 ve H_4 hipotezleri red edilir.

Cevaplayıcıların Algılanan Cinsiyet Önyargısı ve Ayrımcılığına İlişkin Düşüncelerinin Aile Gelir Düzeyi ve İkamet Edilen Bölge Açısından İncelenmesi

Anketi cevaplayan kız ve öğrencilerin deniz turizm sektöründe algılanan cinsiyet önyargısı ve algılanan cinsiyet ayrımcılığına yönelik düşüncelerinin aile gelir düzeyi ve ikamet edilen bölgeye göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kruskal Wallis testi yapılmış ancak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu durumda H_5 , H_6 , H_7 ve H_8 hipotezleri red edilir.

Cevaplayıcıların Algılanan Cinsiyet Önyargısı ve Ayrımcılığına İlişkin Düşünceleri İle Demografik Özellikler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Cevaplayıcıların algılanan cinsiyet önyargısı ve ayrımcılığına ilişkin düşünceleri ile demografik özellikler arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişkinin bulunup bulunmadığını belirlemek üzere korelasyon analizi yapılmış ve aşağıdaki tabloda yer alan sonuçlar elde edilmiştir. Demografik özelliklere ilişkin değişkenlerin nominal ölçek, cinsiyet önyargısı ve ayrımcılığına ilişkin kullanılan ifadeler aralıklı ölçek olmaları itibarıyla Kendall's Tau b metrik olmayan korelasyon analizi kullanılmıştır (Kurtuluş 2010).

Tablo 6. Cinsiyet Önyargısı ve Ayrımcılığının Demografik Özellikler İle İlişkisi

		CINSİYET (1:Kız, 2:Erkek)	GELİR	BÖLGE	YAŞ
Algılanan Cinsiyet Önyargısı	Korelasyon Katsayısı	-,365(**)	-,154	-,125	-,128
	Anlamlılık (2-yönlü)	,001	,102	,205	,225
	Cevaplayıcı Sayısı	69	69	69	69
Algılanan Cinsiyet Ayrımcılığı	Korelasyon Katsayısı	-,480(**)	,067	-,090	-,161
	Anlamlılık (2-yönlü)	,000	,471	,353	,122
	Cevaplayıcı Sayısı	69	69	69	69

** Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 6 incelendiğinde elde edilen sonuçların Tablo 3,4 ve 5'teki sonuçları destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Algılanan cinsiyet önyargısı ve cinsiyet ayrımcılığı ile cinsiyet arasında istatistikî açıdan %95 güven aralığında anlamlı ve ters orantılı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Buna karşın diğer değişkenler ile algılanan cinsiyet önyargısı ve ayrımcılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu sonuçlara göre, cinsiyet değişkeninin algılanan cinsiyet önyargısı ve cinsiyet ayrımcılığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmasına karşın, gelir, ikamet edilen bölge ve yaş değişkenlerinin algılanan cinsiyet önyargısı ve cinsiyet ayrımcılığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Algılanan Cinsiyet Önyargısı ve Algılanan Cinsiyet Ayrımcılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Algılanan cinsiyet önyargısı ve algılanan cinsiyet ayrımcılığı arasındaki istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin bulunup bulunmadığını ve cinsiyet önyargısının, cinsiyet ayrımcılığı üzerinde bir etkisinin olup olmadığını belirlemek üzere Pearson Korelasyon analizi yapılmış ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 7. Algılanan Cinsiyet Önyargısı ve Algılanan Cinsiyet Ayrımcılığı Arasındaki İlişki

		Algılanan Cinsiyet Önyargısı	Algılanan Cinsiyet Ayrımcılığı
Algılanan Cinsiyet Önyargısı	Korelasyon Katsayısı	1	,296(*)
	Anlamlılık (2-yönlü)		,014
	Cevaplayıcı Sayısı	69	69
Algılanan Cinsiyet Ayrımcılığı	Korelasyon Katsayısı	,296(*)	1
	Anlamlılık (2-yönlü)	,014	
	Cevaplayıcı Sayısı	69	69

* Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 7'deki sonuçlara göre cinsiyet önyargısı ile cinsiyet ayrımcılığı arasında istatistiksel açıdan %95 güven aralığında doğru orantılı ve anlamlı bir ilişki vardır. Bu sonuçtan, cinsiyet önyargısının, cinsiyet ayrımcılığı üzerinde etkisinin bulunduğu söylenebilir. Bu durumda, H_0 hipotezi kabul edilir.

Sonuç

Gelişmiş ülkelerde dâhil olmak üzere hemen her sektörde kadınlar şu anki işgücü piyasasındaki konumlarını elde etmek için çok uzun yıllar mücadeleler vermek zorunda kalmışlardır. Buna rağmen günümüzde dünyanın hemen her bölgesinde kadınların iş hayatında bu mücadeleyi vermeye devam ettiği ve birçok sorunla karşılaştığı bilinmektedir. Bu sorunların temelinde ise cinsiyete dayalı ayrımcılık ve önyargıların yattığı söylenebilir. Bu araştırmada da, deniz turizm eğitimi almakta olan üniversite öğrencilerinin bu sektöre yönelik cinsiyet ayrımcılığı ve cinsiyet önyargısına yönelik algılamaları ve algılamaların demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, cinsiyet ile cinsiyet önyargısı ve cinsiyet ayrımcılığı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişkiden; öğrencilerin cinsiyetinin, onun cinsiyet ayrımcılığı ve cinsiyet önyargısı konusundaki algılamalarını etkilediği sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca analiz sonucundan, bu algılamaların yoğunluğunun daha çok kız öğrenciler lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgular literatüre uygun bir şekilde ortaya çıkmıştır. Turizm öğrencileri üzerine yapılan bir araştırmada öğrenciler terfi ve atamalarda ayrımcılık yapıldığını belirtmişlerdir. Kız öğrenciler erkek öğrencilere oranla daha yüksek seviyede terfi ve atamalarda kadınlara ayrımcılık yapıldığını ifade etmişlerdir (Tümen ve diğerleri, 2011: 3-4). Ayrıca turizm öğrencileri üzerine yapılan bir araştırmada da erkek öğrencilerin, cinsiyet ayrımını kendileriyle çok az ilgiliymiş gibi algıladıkları, çalışma

hayatında cinsiyete dayalı engellerle karşılaşmayacaklarını, kız öğrencilerin ise erkeklere nazaran cinsiyete dayalı engellerle karşılaşabileceklerini düşündükleri belirlenmiştir (Unur ve Ulusan, 2010).

Sadece deniz turizm sektöründe değil, hemen hemen her sektörde ve ülkede kadın çalışanlara yönelik önyargılı yaklaşıldığı ve ayrımcılık yapıldığı bilinen bir gerçektir. Deniz turizm eğitimi almakta olan başta kız öğrencilerin bu yöndeki algılamalarının da bunun bir göstergesi olduğu görülmektedir. Ayrıca; teorik katkı sağlama adına, araştırmada cinsiyet önyargısı ile cinsiyet ayrımcılığı arasında da istatistiksel açıdan anlamlı ve doğru orantılı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Bu sonuçtan, cinsiyet önyargısının, cinsiyet ayrımcılığı üzerinde bir etkisinin olduğu ve cinsiyet ayrımcılığını oluşturan cinsiyet önyargılarının ortadan kaldırılmasının cinsiyet ayrımcılığını da ortadan kaldırabileceği söylenebilir.

Sonuç olarak, birçok sektöre kalite ve hizmet anlayışı bakımından büyük katkı sağlayan kadınların deniz turizm sektöründe sayılarının artırılması için deniz turizm eğitimi alan kız öğrencilerin teşvik edilmesi gereklidir. Bunun gerçekleşmesi için de geleneksel anlayışların ve önyargıların bırakılarak, kadınların erkeklerle aynı imkân ve şartlara sahip olmaları için gerekli tedbirlerin alınması sağlanmalıdır. Bu sağlandığı takdirde kız öğrencilerin sektöre ilişkin olumsuz cinsiyet önyargı ve ayrımcılığına yönelik algılamalarının olumlu yönde değişebileceği öngörülmektedir. Çünkü kadınlar ülkelerin kalkınma sürecinde rol oynayan önemli kaynakların başında gelmektedir. Ayrıca kadınlar olmaksızın diğer sektörlerde olduğu gibi deniz turizm sektöründe de dengeli bir gelişmeden söz etmenin mümkün olmayacağı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Aktaş Ş. M. (2009). *Kadınların Denizcilikteki Yeri*, www.denizhaber.com, Erişim Tarihi:28.02.2011.
- Antalya Çelebi Marina Müdürü Sayın Füsun Aldırmazoğlu ile yapılan görüşme, Temmuz 2011.
- Barutçugil, İ. (2002) **İş Hayatında Kadın Yönetici**, Kariyer Yayınları, İstanbul.
- Bayrak, S., Yücel, A. (2000) ‘Kadın Cinsiyet, Yöneticilik ve Güç Bir Paradoks mu?’, **8. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi**, Nevşehir:125-142.
- Burns, Alvin C., Bush Ronald F. (2005), **Marketing Research**, 5.Ed. Upper Saddle River, Prentice Hall, New Jersey:210.
- Cukier, J., Norris, J. ve Wall G. (1996), ‘The Involvement of Women in the Tourism Industry of Bali Indonesia’, **Journal of Development Studies**, 33 (2):248-271.
- Deniz Ticaret Odası Sektör Odası Raporu**, 2010:113.
- Deniz Turizm Yönetmeliği, kulturturizm.gov.tr/TR,14610/deniz-turizmi-yonetmeliği.html, Erişim Tarihi: Mayıs 2012.
- Elkins, T.J., Phillips, J.S., Konopaske, R., ve Townsend, J. (2001), ‘Evaluating Gender Discrimination Claims: Is There a Gender Similarity Bias?’, *Sex Roles*, 44(1/2): 1-15.
- Fiona, J. (1997), ‘An Occupational Hazard? Sex Segregation in Tourism Employment’, **Tourism Management**, 18 (8):525-534.
- Foley, S., Ngo, H.Y. ve Wong ,A. (2006), ‘Perceptions of Discrimination and Justice: Are There Gender Differences in Out Comes’, **Journal of Occupational and Organizational Psychology** ‘den aktaran Onay M.(2009), ‘Algılanan Cinsiyet Ayrımcılığının Sonuçları ve Konuyla İlgili Ampirik Bir Araştırma’, **Ege Akademik Bakış**, 9 (4):1101-1125.
- Foster, M.D. (2000), ‘Positive and Negative Responses to Personal Discrimination: Does Coping Make a Difference?’ **Journal of Social Psychology**, 140: 93-96.
- Gemiadamları Eğitim Sınav Yönergesi, denizcilik.gov.tr/mevzuat/Turkce/um.aspx?Baslik=18, Erişim Tarihi: Mayıs 2012.
- Gemiadamları Yönetmeliği,&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=gemiadamları, Erişim Tarihi: Mayıs 2012.
- Gutek, B.A., Cohen, A.G. ve Tsui, A. (1996), ‘Reactions to Perceived Discrimination’, **Human Relations**, 49(6): 791-814.
- Hançerlioğlu, O.(2000), **Felsefe Ansiklopedisi: Kavramlar ve Akımlar**, Remzi Kitabevi:418
- Karamürsel Meslek Yüksekokulu İnternet Sayfası, <http://karamursel.kocaeli.edu.tr/dldersicerik.pdf>, Erişim Tarihi: Mayıs 2012.

- Karamürsel Meslek Yüksekokulu Öğrenci İşleri, Ağustos 2012.
- Kobrynowicz, D. ve Branscombe, N.R. (1997), 'Who Considers Themselves Victims of Discrimination? Individual Difference Predictors of Perceived Gender Discrimination in Women and Men', **Psychology of Women Quarterly**, 21: 348.
- Kurtuluş, K. (2010), **Araştırma Yöntemleri**, İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Lee, E.W.Y. (2003), **Individualism and Patriarchy: The Identify of Entrepreneurial Women Lawyers In Hong Kong**, In E.E.Y. Lee (eds.), Gender and Change in Hong Kong (78-96), Hong Kong: Hong Kong University Pres.
- Major, B.,Quinton, W. ve Schmader, T. (2003), 'Attributions to Discrimination and Self-Esteem: Impact of Group Identification and Situational Ambiguity', **Journal of Experimental Social Psychology**, 39: 220-231.
- Miller, S.L. ve Meloy, M.L. (2000), **Women on the Bench: Mavericks, Peacemakers or Something Else? Research Question, Issues and Suggestions**, In R. Muraskin ve T. Alleman (eds.), It's a Crime: Women and Justice (53-68), Englewood Cliffs, N J: Regents-Pretince Hall.
- Ng, C. W. ve Pine, R. (2003), 'Women and Men in Hotel Management in Hong Kong, Perceptions of Gender and Career Development Issues, **Hospitality Management**, 22:85-102,
- www.sciencedirect.com/science/journal/02784319/22/1, Erişim Tarihi:03.04.2012.
- Ngo, H.Y., Tang, C.S. ve Au, W.W. (2002), 'Behavioral Responses to Employment Discrimination: A Study of Hong Kong Workers', **International Journal of Human Resource Management**, 13: 135.
- Onay, M.(2009), 'Algılanan Cinsiyet Ayrımcılığının Sonuçları ve Konuyla İlgili Ampirik Bir Araştırma', **Ege Akademik Bakış**, 9 (4):1101-1125.
- Parlaktuna, İ.(2010), 'Türkiye'de Cinsiyete Dayalı Mesleki Ayrımcılığın Analizi', **Ege Akademik Bakış**, 10(4):1217 – 1230.
- Ritzer, G., *Kenneth C. Kammerer ve Norman R. Yetman (1997), **Sociology Experiencing Changing Societies**, 4th ed., Allyn and Bacon: 333.*
- Sanchez, J.I. ve Brock, P. (1996), 'Outcomes of Perceived Discrimination among Hispanic Employees: Is Diversity Management a Luxury or a Necessity?' **Academy of Management Journal**, 39(3):704-705.
- Saran, N. (1972), 'Sosyal Antropolog Gözüyle Toplumumuzda Kadın', **Sosyal Antropoloji ve Etnoloji Dergisi**, İstanbul Üniversitesi:2-26.
- Seçer, B. (2009), 'Kadınların Sendikalara Yönelik Tutumları İle Cinsiyet Ayrımcılığı Algılarının Sendika Üyesi Olma İsteğine Etkisi', **Çalışma ve Toplum**, 4:27-59.
- Shao, Alan T.(1999), **Marketing Research: An Aid To Decision Making**, South Western CollegePub., Cincinnati:160.

- Tümen, C. B., Tepeci, M. ve Onağ, A. (2011), 'Turizm İşletmeciliği Öğrencilerinin Turizm Sektöründe Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık Konusuna İlişkin Tutumlarının İncelenmesi', **Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi**, 8(1):3-4.
- Türkkahraman, M. ve Şahin, K. (2010), 'Kadın ve Kariyer', **Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, 2/1:75-88.
- Unur, K. ve Ulusan, Y. (2010), 'Lisans Düzeyindeki Turizm Öğrencilerinin Çalışma Hayatında Karşılaşabilecekleri Cinsiyete Dayalı Ayrımcılığı Algılamalarına Yönelik Bir Araştırma', **Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi**, 7(3).
- Wood, M. (2000), 'The Move Towards a Different Career Pattern: Are Women Better Prepared Than Men for a Modern Career?' **Career Development International**, 5 (2): 99-105.
- Woods, Robert H. ve Vienhland, Douglas (2000), 'Women in Hotel Management, **Cornell: Hotel and Restaurant A.Q.:** 51-54.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayınevi, 6.Baskı, Ankara:151-156.

